

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

2. ÉVFOLYAM, 37. SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE: ... 10 PENGŐ
M. K. POSTAI CSEKKSZÁMLA: 19108

ZSIDÓ LAP

1940 SZEPTEMBER 12

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
VII., NAGYATÁDI SZABÓ-UTCA 39.
TELEFONOK: 221-640, 222-475.

Az emberi sziv

örökkévaló szuverén jogán, hogy feldoboghat, amikor régi vágyai teljesülnek, mi is boldog örömmel tekintünk Erdély bércei felé, amelyeken ismét a magyar zászlót lengeti e korai ősz szellője. A mi szivünk is telve van áhítatos hálával a Gondviselés igazságtévése és a két hatalmas baráti nemzet iránt, amely Magyarország ezeréves örökének egy részét adja vissza. A mi szivünk is meghatótt és hódolatteljes tisztelettel fordul a Főméltóságú Kormányzó Ur magas személye felé, akinek bölcs országglása visszaszerezte magyar hazánk Trianonban elrabolt területének immár hatalmas részét és mi is hálától eltelten gondolunk országvezető államférfiaink előrelátó és megfontolt politikájának elért eredményeire. A mi imádságunk is felszáll az örökkévaló Isten elé, hogy áldja meg Erdély visszatérő, sokat szenvedett népét. A mi templomaink zsufolt padsorai-
ban is ezek hallgatják áhítattal papjaink imádságos szövegét, amely az általános öröm napjaiban kettőt hirdet a magyar zsidóságnak: az egyik, hogy az általános öröm folyamába nem szabad a megpróbáltatások egyetlen fájdalomcseppjét sem elvegyíteni; a másik, hogy sohasem volt számunkra kötelezőbb a munka és kötelességteljesítés vállalása, próbátévebb, mint ezekben a napokban.

Egy kiváló történészünk nyitott sírjánál nemrégiben egyik egyetemünk tanára azt magyarázta meg, hogy a történelem törvényei semmiben sem különböznek a természetétől,

amelyben a viharos és fergeteges éjszakákat mindig tiszta és derült napok szokták követni. A Királyhágón túlról idehangzó örömrivalgás, a visszatérő országrésszel együtt bennünk is a jobb idők visszatérésének reményét kelti fel, a derűs és tiszta napét, amely a fellegetes éjszaka után szokott következni. A történelem e törvényszerűségének vigasztalása az, amelyet a magyar zsidóságnak küldünk és az a tanulság, hogy amint az erdélyi magyarság a hazához való hűséges ragaszkodásban szenvedte el a reászakadt viszontagságok éveit, a magyar zsidóság hűségét sem ingathatja meg semmi.

Amit a magyar zsidóságnak a történelmi fordulat e nagy napjaiban üzenünk: a kötelesség, a munka és áldozatosság parancsa. A Haza ma mindnyájunktól munkát követel. Talán sokak számára más munkát, mint aminőt a gazdasági fejlődés során eddig vállalt. Talán más körülmények és más feltételek között. De nincs olyan munka a világon, amely meg-
szégyenít, ha a közösség érdekét szolgáljuk vele és nincs, amely azonnal ne változzék tiszteletreméltóvá és vigasztalóvá, ha becsülettel, fegyelmelzetten és önértetes tudattal végezzük. Kérges tenyérrel is azok akarunk maradni, akik voltunk: e hazának szorgalmas, dolgos és önértetes polgárai.

...De szálljon vissza minden gondolatunk a hazatért Erdély örömtől visszhangos bércei közé és szivünk dobbanjon össze azoknak a szívével, akiket a lelkesedés mámore azzal a boldog tudattal tölt el, hogy ismét nyíltan és önértetes vallhatják magukat magyaroknak, aminthogy az elnyomatás két évtizede alatt is azok voltak: magyarok.

Nagyvárad zsidósága ünnepli a hazatérést

Nagyváradról jelentik nekünk:

Szeptember 6-án, pénteken vonult be a magyar honvédség, élén a Kormányzó Ur Főméltóságával, Nagyváradra. A bevonulás meghatóan impozáns melegségről bőségesen beszámoltak a napilapok. Ehhez A Magyar Zsidók Lapja tudósítójának kiegészítésül csak annyit kell hozzáfűznie, hogy a Kormányzó Ur fogadása alkalmával díszemelvénnyre hivatalos meghívást kapott a nagyvárad izr. hitközség képviselőjében dr. Konrád Béla elnök és dr. Faragó Viktor ügyész.

Este, a rendes péntek esti istentiszteletre zsufolásig megtelt a templom

és mély meghatottság szállta meg a híveket, amikor

husz esztendő után először hangzott fel a templomban a Himnusz.

A nap jelentőségét dr. Vajda István főrabbi méltatta szívbemarkoló szavakkal.

A hazatérést ünnepélyes formában vasárnap, szeptember 8-án, diszközgyűlés keretében ünnepelte meg a nagyvárad hitközség. A diszközgyűlésen, amelyen az összes intézmények képviselői megjelentek, dr. Konrád Béla hitközségi elnök méltatta a történelmi változás jelentőségét.

— Egybegyűltünk — mondotta többek között —, hogy mi is, a nagyvárad izr. hitközség, kifejezzük érzéseinket ezekben a várva-várt szent órákban, amelyeket boldog örömmel köszöntünk.

Magyarok voltunk, magyarok maradtunk, magyarok vagyunk és hálát adunk a Mindenható Istennek, hogy megérnünk engedte ezt a napot és visszaadta hazánkat, melynek javáért, üdvéért, naggyátételéért minden erőnkkel dolgozni akarunk,

melynek javáért a multban kockára tettük életünket, sokan életüket és testi épségüket áldozták érte és ha kell, ezután is így lesz.

— Ha végiggondoljuk ezt a keserves husz esztendő, meg kell állapítanunk a tiszta lelkiismeret jóleső érzésével, hogy

e hitközség mindent megtett ez idő alatt, hogy szívben-lélekben magyar maradjon,

hogy ezen a földön, melyről szent meggyőződéssel hittük, hogy előbb-utóbb újra a magyar haza része kell hogy legyen, el ne sorvadjon a magyar gondolat, a magyar kultúra.

Dr. Konrád elnök ezután hivatkozott arra, hogy gyűléseken, hivatalos írásokban, otthonukban és mindenütt,

de legelsősorban a zsidó templomokban megőrizték a magyar szót hiven, a magyar hűség igaz prófétájának, a nagyvárad-i hitközség nagy papja: dr. Kecskeméti Lipótnak emlékéhez.

A zsidó gimnáziumban, amelynek tanítási nyelve mindaddig, amíg a románok ezt meg nem tiltották, a magyar volt:

Ebben a gimnáziumban kaptak hajlékot és otthont felekezeti különbség nélkül mindazok a tanárok és tanulók, akik a magyar állami főreáliskola bezárásával egyik napról a másikra az uccára kerültek.

Amikor a román kormány megtiltotta a magyar tanítási nyelvet, a hitközség mindent megpróbált, hogy ezt hatálytalanítsa. Még a Népszövetséghez is memorandummal fordult, de, sajnos, mindez hatástalan maradt. De a templomi szöszéken s a zsidóság családi és nyilvános életében megmaradt a magyar szó s ha hivatalosan kellett funkcionálnia a nagyvárad-i zsidóságnak, mindig a francia nyelvet használta és

ezzel is kihangsúlyozta, hogy a zsidóság nem asszimilálódott a román impériumhoz,

s bár törvénytisztelő állampolgárok maradtak, a román nyelvet hivatalosan sohasem használták. Vácolta ezután a zsidóság több évszázados szerepének jelentőségét Erdély gazdasági erejének és kulturájának naggyátételében:

— S amikor ebben a várva-várt szent órában — folytatta ezután — újra hálát adunk a Mindenhatónak,

hálás szívvel gondolunk Horthy Miklós Kormányzó Ur Öfömméltóságára,

aki a kaoszából a rend és konszolidáció útjára vezette az országot, úgy, hogy az Európában újra számottevő hatalom lett,

hálás szívvel gondolunk honvédségünkre,

mely fegyelmezettségével, vitézségével és erejével tekintélyt szerzett hazánknak világszerte és

hálával gondolunk Teleki Pál és Csáky István grófokra,

akiknek bölcs, okos és kitartó diplomáciai munkája, ime, most vérontás nélkül visszaadta az elvesztett országrész széles területét. Beszédét így fejezte be:

— Éljen Magyarország! Éljen Horthy Miklós! Éljen a honvédség! Éljen a magyar kormány!

A diszközügyülés ezután egyhangulag elhatározta, hogy felkéri a miniszterelnököt, hogy a Főmméltóságú Kormányzó urnak s a magyar királyi kormánynak tolmácsolja a hitközség hódolatát.

KEGYELETI AKTUS A TEMETŐBEN

A közgyűlés után mélyen megható kegyeleti aktus zajlott le a zsidó temetőben, ahova az egész képviselőtestület kivonult, hogy megkoszorúzza az elévülhetetlen emlékeztető főrabbinak, dr. Kecskeméti Lipótnak, továbbá dr. Adorján Árminnak, a Szigligeti Társaság volt elnökének, dr. Kabos Bélának, a Magyar Szinpartoló Bizottság volt elnökének, dr. Fehér Mártonnak, a Magyar Párt elnöki tanácsa volt tagjának, Pásztor Edének, a Magyar Kisebbségi Sajtó egyik reprezentánsának és Emőd Tamásnak, a nemrégiben elhunyt magyar költőnek sirjait.

Dr. Kecskeméti Lipót sirjánál Ács Vilmos könnyekig megható szavakkal tolmácsolta a soha el nem múló kegye-

letet, amely a nagyvárad-i zsidóság minden tagjában él néhai lánglelkű főrabbijának emléke iránt.

— Eljöttünk — mondotta többek közt — hirtudozónak, hogy porhüvelyed előtt állva

hódoljunk ma eszméid diadalának, mert visszatért a magyar vágyak világa, magyar élet önti el a várad-i uccák sorát és a magyar szó, amelynek Te oly fenséges művelője voltál, újra otthon lett a hazában.

— Ebből lett részünkre a fény, mely igéiből kisugárzott, ezt a fényt követtük azóta is. Az eszmét, melynek alapzatára Kecskeméti Lipót írta ki, hogy „magyarnak lenni mindenekfelett”, hűséges munkatársai: dr. Adorján Ármint, dr. Kabos Béla, dr. Fehér Márton és Pásztor Ede ápolták mindaddig, amíg most valamennyien itt porladnak a temetőben. Ezt az eszmét szolgáljuk mi is tovább hittel, reménységgel és nem adunk fel belőle egy jottányit sem.

Végül dr. Szilas Izidor frontharcos, a zsidó liceum igazgatója is kifejezést adott néhány megkapó szóval annak a kegyeletnek, amellyel a nagyvárad-i zsidóság elsősorban nagynevű főrabbijának emlékét őrzi, akit sem a fenyegetés, sem az erőszak nem tántorított el attól, hogy magyarnak vallja magát.

A hazatért Nagyvárad üdvözli az Országos Irodát

Stern Samu, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnöke szeptember 10-én a következő távirat-levelet kapta:

NYUGATI SZERTARTÁSU IZR. HITKÖZSÉG, NAGYVÁRAD.
191—1940.

„NAGYVÁRAD VISSZATÉRT”
(Távirat szöveg)

STERN SAMU URNAK
IZRAELITA ORSZÁGOS IRODA
ELNÖKÉNEK

Méltóságos Elnök Ur!

Nagyváradnak az anyaországához visszacsatolása alkalmával a nyugati szertartású izraelita hitközség nevében őszinte lelkesedéssel és melegséggel üdvözljük Önt, a magyar zsidóság kitűnő vezérét.

Vajha a magyar igazság győzelme minden magyar zsidó lelkének megújodást, nyugalmat, igazságot és békeséget jelentene.

A közös anyanyelvben, kulturában és nemzeti érzésben Önökkel egybeforrott közösségünk készséggel kapcsolódik be abba a hazafias munkába, amelyet Méltóságod vezetésével a magyar zsidóság kifejt.

Hittestvéri üdvözléssel:
NYUGATI SZERTARTÁSU HITKÖZSÉG, NAGYVÁRAD

Konrád s. k. Dr. Faragó Sándor s. k.
elnök. titkár.

Mielőtt ez a fenti távirat-levelet megérkezett, szeptember 9-én a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája a következő szövegű táviratot küldte a nagyvárad-i izraelita hitközség elöljáróságának:

75.117—1940.

A KONGR. IZR. HITKÖZSÉG
TEKINTETES ELÖLJÁRÓSÁGÁNAK,
NAGYVÁRAD.

Tekintetes Elöljáróság!

Erdély egy részének felszabadulása alkalmából hazafiai örömmel és meleg szeretettel üdvözljük megnagyobbodott hazánkba visszatérő nagyvárad-i magyar zsidó testvéreinket, akik az idegen megszállás alatt többi magyar testvéreikkel együtt szenvedtek, bíztak és reméltek a jobb jövőben, büszkén kitarva a magyar nyelv és magyar nemzeti gondolat mellett. Nagy örömünkre szolgál, hogy az elszakított erdélyi hitközségeink jelentékeny része visszatért a magyar izraelita hitfelekezet kongresszusi szervezetébe és elsőnek a Tekintetes Elöljáróság érdemes vezetése alatt álló nagymultú nagyvárad-i hitközséggel vehetjük fel az érintkezést.

Kiváló tisztelettel és hittestvéri üdvözléssel

Budapest, 1940. évi szeptember 9-én.
AZ ORSZÁGOS IZR. IRODA NEVÉBEN:
Dr. Bakonyi László s. k. Stern Samu s. k.
főtitkár. elnök.

A Pesti Izr. Hitközség is üdvözölte a hazatért nagyváradi izr. hitközséget a következő távirattal:

A NYUGATI SZERTARTÁSU IZRAELITA HITKÖZSÉG NAGYTEKINTETŰ ELŐLJÁRÓSÁGÁNAK

NAGYVÁRAD

A Pesti Izr. Hitközség előjárósága Erdély egy része és az ősi Székelyföld dicsőséges felszabadulásának örömteljes alkalmából őszinte szívből érzi magát indíttatva, hogy bensőséges hazafitai örömmel és szeretettel üdvözölje a megnagyobbodott anyaországához hazatérő nagyváradi magyar zsidó hittestvéreit.

ket és a nagymultu nagyváradi hitközséget, amely a legsúlyosabb megpróbáltatások között is Kecskeméti Lipót nemes szellemében hűségesen kitartott magyarsága és nemzethűsége mellett. Bizton hisszük, hogy a dicsőségesen hazatérő nagyváradi zsidóság értékes tényezője lesz annak a közös munkának, amelyet hittünkért és magyar hazánkért folytatunk. Budapest, 1940 szeptember 11.

Hittestvéri tisztelettel:

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ELŐLJÁRÓSÁGA:

Dr. Munkácsi Ernő
főtákarh.

Stern Samu
elnök.

Dr. Polgár György, a Pártfogó Iroda új ügyvezetője beszél a zsidó segítés hatalmas feladatairól

Két héttel ezelőtt a Pártfogó Iroda új ügyvezetői kapott dr. Polgár György személyében. Ennek az intézménynek sorsa tudvalevőleg szorosan összefügg tízezer és tízezer zsidó sorsával, mert a Pártfogó Iroda, mint az OMZSA végrehajtó szerve, a tulajdonképeni gyűjtőmedencéje azoknak a bajoknak, amelyek a zsidótörvény folytán a magyar zsidóság egyes rétegeire rúszakadtak. Nem közömbös ezért, hogy az új ügyvezető most már, hogy a beiktatása óta eltelt idő alatt mindenről tájékozódhatott, ami az Iroda ügykezelése alá esik, feladatairól miképp vélekedik s célkitűzései és elgondolásai milyen vágyakra terelik az intézmény vezetését. Minderről dr. Polgár György egy kőrséta során, ami alatt valamennyi ügyosztályt végigjártunk, így nyilatkozott előttünk:

— Sajnos, új elgondolásaim hiába is lennének, mert a Pártfogó Iroda, mint az OMZSA végrehajtó szerve, működésében kötve van azokhoz az anyagi eszközökhöz, amelyeket az önkéntes segítőakció bocsáthat a rendelkezésére. Az OMZSA viszont — valljuk be őszintén — nehézségekkel küzd amiatt, hogy az önkéntes felajánlás távolról sem őríti meg az eredeti elképzelés mértékét. Kár volna szemelgetni afölött, hogy ma mindennek a megvalósításához pénz kell, sőt igen sok pénz, ami ezidőszertint nincs. De ha az OMZSA sokszoros mértékben bocsátaná is rendelkezésünkre az anyagi eszközöket, azt a feladatot, amit a Pártfogó Irodának kell ellátnia, tökéletesen soha sem lehetne megoldani, mert

egyrészt napról-napra rohamosan szaporodnak a zsidótörvény áldozatai, másrészt ezzel szemben szinte párhuzamosan újabb és újabb közigazgatási akadályok tornyosulnak az elé, hogy a munkanélkülieknek új munkalehetőségeket teremthessünk.

— A törvény intenciója eredetileg az volt, hogy az értelmiségi pályákról vis-

zaszorítsa a zsidóságot. A végrehajtás során azután ez az intenció átsiklott a fizikai munkakörökre is, mert a vállalatok tulnyomó része a Petneházy-féle rendelet folytán — ami a közszállítással foglalkozó vállalatoknak kötelezővé teszi a foglalkoztatott fizikai munkaerő vallás szerinti megoszlásának bejelentését, még mindig idegenkedik attól, hogy fizikai munkára alkalmazzon zsidót. De más hatóságok is elzárkóznak az elől, hogy — mondjuk — ipari vagy mezőgazdasági téren zsidók tömeges átképzésével teremtsenek konkurrenciát azoknak a másvalású rétegeknek, amelyek ma ezeket a foglalkozási ágakat uralkják.

— Mindebből — ugyebár — józan észszel bárki levonhatja azt a következtetést, hogy a Pártfogó Iroda, még ha töménytelen pénz állna is a rendelkezésére, teljes mértékben mindaddig nem tudná megoldani feladatát, amíg újra meg nem indul a nemzetközi munkakész-csere, hogy mindazok, akiknek számára ebben az országban nem lehet új munkalehetőségeket teremteni, a világ különböző munkaterületein elhelyezkedhessenek. Kevés pénzzel pedig, mint amennyi ténylegesen rendelkezésre áll, csak részrederményeket lehet produkálni, jó munkát addig semmi esetre sem, amíg

a zsidóság bizonyos köreinek rideg elzárkózása még a rendelkezésünkre álló szűk keretek közt is megköti a Pártfogó Iroda kezét.

— De ha el lehetne vinni a szűkebb-lükeket a zsidó nyomortanyákra, azokba a kisebb-nagyobb zugokba, ahol a munkanélküliség folytán ma ugyszólván fillérek-ből kell tengetnie nyomoruságos életét tízezer és tízezer olyan zsidónak, aki egy évvel ezelőtt még meg tudott birkózni a megélhetéssel, ha kézen lehetne fogni őket és elvezetni a legszerencsétlenebbeknek, a menekülteknek internáló telepeire, közsüveiknek kellene megbélyegezni őket. ha ez a látvány sem tudná megnyitni

szembüket az OMZSA felé. De akkor legalább tiszta lelkiismerettel lehetne megállapítani: a Pártfogó Iroda nem mulaszt el egyetlen alkalmat sem, ahol akár pénzzel, akár ugyancsak pénzbe kerülő munkalehetőséggel megteremtésével segítségére siethet a nélkülözőknek.

— A Pártfogó Iroda feladatai ma már különben is olyan nagy területre szétágaztak, hogy egy-egy nap lázas munkája után, amely ideigleg próbára teszi a legerősebb emberi szervezetest is, örülni kell, ha elmondhatja az ember:

használtunk valamit a zsidóságnak s legalább biztosítottuk azt, hogy minél több legyen az az egyes ember, akinek segítségére tudtunk sietni.

— A közeledő tél természetszerűen fokozni fogja a nehézségeinket. A jogvédelem a folyton szaporodó honossági ügyekkel egyre nagyobb anyagi áldozatokat követel tőlünk: napról-napra több magyar zsidó állampolgársága válik kétséssé s bár ügyvédi gárdánk díjtalanul végzi el az okmányszerzés körüli munkát, maguknak az okmányoknak a beszerzése tetemes összegeket emészt fel. A menekültek ellátására is óriási összegeket kell fordítani. Ezeknek a szerencsétleneknek száma, akiknek egyrésze Magyarországon született, a hontalanítások révén egyre emelkedik s számolni kell azzal, hogy ez a folyamat a tél folyamán még nagyobb arányokat is ölthet.

— A szociális ügyosztály terhei is különösképp megsaporodtak az utóbbi időben azáltal, hogy a zsidók egy jelentős részének katonai szolgálatra kellett bevonulnia. Azonkívül, hogy minden szegény hadbavonult kapott pillanatnyi segélyt, hozzátartozóiknak is juttatunk, soronkívüli lenyomoztatás után, ha arra rászorultak, kisebb adományt, aszerint, hogy egy vagy több személy ellátásáról kell gondoskodniuk. Itt meg kell mondanunk azt is, hogy a hivatásos zsidó kéréteket fokozatosan leépítjük:

a legszigorúbban ellenőrizzuk a jövőben, hogy az, aki a Pártfogó Irodához segélyért fordul, valóban a zsidótörvény által vált-e kenyértelessé.

— Ezt az intézményt ugyanis kizárólag azért hívták életre, hogy a zsidótörvény áldozatainak támasza legyen. A hivatásos kéréteket azoknak a jótékony szerveknek kell kielégíteni, akik eddig is ellátták ezt a feladatot.

— Mindaz, amit idáig mondtam — folytatta ezután dr. Polgár György —, az éremnek csak egyik oldala. Ez az az improduktív munka, amelyet a Pártfogó Irodának vállalnia kellett, hogy a nélkülöző tömegek szenvedését enyhítse, könnyeiket letörölje s megkísérelje, hogy pusztán létük fenntartásával átmentse őket a jövő számára. Az érem másik oldalán állnak azok a feladatok, amelyekkel a munkaterületek legszélesebb rétegein kísérletezünk abban az irányban, hogy hídát verjük a zsidó-

Sürgős igazolványképek

3 drb. P 2.—

PÁRISI FOTO
(Párisi Áruház épületében)

Szőnyegek tisztítása és mosása

Turáni Szőnvegyszővő Rt
II., Fő-utca 80. Telefon: 351—575

IZRAELITA LEANYINTERNÁTUS

Kurtág Piroksa okl. középiskolai tanár vezetése alatt

Veres Pálné u. 14. ♦ Telefon 181-099

Középiskolai tárgyak korrepetálása. Német, olasz, francia, angol tananyag, zene, bennlakók, félbennlakók és bejárók részére. Prospektus.

Dr. B. Krausz Hilda okl. nyelvtanár min. eng. Internátusos
Tárgytermes kiképzés idegen nyelvekben, továbbképzés.
Béjáróknak és félbentlakóknak is. Szárazan rituális ellátás.
Budapest, XIV., Ida-utca 3. — Telefon: 296-313.
Előkészítés gyakorlati pályákra.
Referenciák. Prospektus.

AZ ERDÉLYI ZSIDÓK, AKIK VISSZATÉRTÉK...

Mire e sorok megjelennek, az anyaországhoz visszacsatolt erdélyi részek új honfoglalása is nagyjából befejeződik... A közel másfélmillió magyar között, akik a hatalmas és erős baráti Olaszország és Németország képviselőinek döntésével immáron boldogan és büszkén visszatérhettek az ezersztendős állam kötelékei közé, bizonyára magyar lelkiességükben megerősödöttén térnek vissza azok az erdélyi magyar zsidó tömegek is, amelyek a huszesztendős idegen impérium jármát kétszeresen nyögtek: mint magyaroknak s mint zsidó hitűkhöz hű embereknek az üldözésnek és megaláztatásnak sok-sok olyan megpróbáltatásain kellett keresztülmenniük, amelyekről csak ezután kaphat tiszta képet az anyaország közvéleménye, hogy felszabadultán, rideg tárgyilagossággal tárhatják majd eléje a két évtizedes iga minden atrocitását. Minderről majd ők maguk bizonyára hű képet fognak festeni, ha módjuk és alkalmuk nyílik rá. Ehelyütt most csak arról akarunk beszámolni, hogy a visszacsatolt részekben a román uralom alatt miképpen éltek a magyar zsidók, hogyan vettek részt a visszacsatolt országrészek gazdasági és kulturális életében s általában milyen szerepet tölthettek be abban a nagy, autonómiára törő mozgalomban, amelyet a Magyar Párt irányított mostanáig.

Erdély zsidósága

Számszerűen e pillanatban még lehetetlen megállapítani, hogy a visszacsatolt területen lélekszáma hány, magát a huszéves járomi alatt is magyarnak vallott zsidó kerül vissza az anyaországához. Az azonban kétségtelen, hogy ezek túlnyomó többségben minden megpróbáltatás dacára magyaroknak vallották magukat, amint ez dr. Fehér Mártonnak, a nagyváradi izr. hitközség gazdasági főnökének az 1929—30-as Zsidó Évkönyvben megjelent tanulmányából is kiderül, ahol az erdélyi zsidóknak a politikai közéletben vállalt szerepéről szószerint a következőket írja:

„Romániában a zsidóságot nemzetiségképpen tartják számon. Ez a hivatalos feljegyzés, mely az étellel egyáltalán nem számol. A nemzetiséghez hozzátartozandóság államhatalom parancsával el nem rendelhető. Ezt mindenki maga állapítja meg nevelése, tudása, érzelme szerint. Így tesz a zsidóság is, mely a Regátban románnek vallja magát. Erdélyben pedig magyarnak. Ehhez képest a Regátban a nagy történelmi pártok valamelyikében helyezkedik el társadalmi és gazdasági érdeke szerint, míg Erdélyben túlnyomó többségében az aktuális politikai és társadalmi kérdésekben a Magyar Párttal halad.”

A tanulmány szerzője — aki egyébként a Magyar Párt egyik funkcionáriusa is volt — ezeket a súlyos megállapításokat olyan időkben merte egy magyar nyelvű évkönyv hasábjain megjelen-

tetni, amikor az ilyesmiért odahaza a román hatóságokkal gyűlhetett meg a baja. De ugyanígy vallotta rajta kívül még jó másfélszázezer magyar zsidó ugyanezt, kiteve magát, otthonát, üzletét s nem ritkán ájtatossági gyülekezőhelyeit: a zsinagógákat is az antiszemita izgatás legbrutálisabb támadásainak.

Az erdélyi magyar zsidóság a harmincas években közel 185.000-re rugott. Ezekből a legutolsó olyan népszámlálásnál, amelyen az anyanyelvet is meg kellett jelölni, vagyis még 1910-ben, 70,11 százalék magyar anyanyelvűnek vallotta magát. A román népszámlálások idejéből, amikor az anyanyelvet nem kérdezték, pontos statisztika ebben a tekintetben nincs, de valószínű, hogy ez az arányszám némiképp eltolódott a magyar-ság javára.

Az a körülmény, hogy az erdélyi zsidóság túlnyomó része magyarnak vallotta magát, kiütöközt természetesen nemcsak a politikai, kulturális és gazdasági életben való elhelyezkedésnél és viselkedésnél, de a hitéletben is, ahol a héber nyelvű rítus mellett éppúgy, mint az anyaországban, a hitközségokat magyar nyelven tartották s a zsidóság által fenntartott iskolákban is mindaddig, amíg lehetett, a tanítás nyelve a magyar volt. Amikor 1925-ben törvény mondta ki, hogy a zsidó iskolák tanítási nyelve a román, ez ellen a hitközségek szövetsége körömszakadtáig tiltakozott s minden lehető eszközzel megkísérelte, hogy az anyanyelvi oktatást megtartsa. Sajnos, az elrománosítási törekvésekkel szemben ez az akció nem járt sikerrel, úgyhogy az anyanyelvű tanítás eltiltása maga után vonta a zsidó iskolák fokozatos elnéptelenedését.

Ennek dacára a különböző kongresszusi, statusquo ante és orthodox hitközségek kulturális feladatainak igyekeztek mindenben eleget tenni. Jelentős tényezőként kell feltüntetni azt a törekvésüket, hogy a Joint kezdeményezésére és támogatásával sok olyan iskolát teremtettek meg és tartanak fenn ma is, ahol a zsidó fiatalságot különösen az ipari pályákra képezik ki, vagyis ott már közel másfél évtizede tart az a folyamat, amely az anyaországban a zsidó fiatalságnak az értelmiségi pályáktól való eltiltása folytán nagyobb intenzivitással csak most indult meg.

Az erdélyi zsidóság azonban semmi alkalmat nem mulasztott el, hogy az agilitásában rejlő erőt minden téren ki ne használja. Tevékenyen részt vett Erdély ipari életének megerősítésében és modern továbbfejlesztésében, tevékenyen kivette a részét az autonóm magyar törekvésekből, az erdélyi magyar sajtó életéből, de a hitéleti sajtó megteremtéséből is, amint hogy Erdély kereskedelmi életének lüktető erejét is nagy százalékarányban szolgáltatta.

A román iga nem tudta megtörni az erdélyi zsidóság életenergiáját, amely a huszesztendős idegen impérium alatt is nyilegyenesen tört előre abban az irányban, amelyet az évszázados hagyományok megszenteltek: anyanyelvében magyar maradt s gazdasági és kultúrterekvéseiben is minden eszközzel a magyarság státusát igyekezett úgy gyarapítani, hogy egykoron, ha a revíziós álmok valóra válnak, tiszta lelkiismerettel állhasson az anyaország közvéleményének ítélőszéke elé...

Erre most a visszacsatolt országrészben mód és alkalom nyílik s éppen ezért nem érdektelen, ha a visszakerült nagyobb helyeken tartunk futólagos sereg-szemlét a zsidóság arányszáma és intézményei felett.

*

A megszállás sorrendjében a nagyobb városok közül legelőneke

NAGYKÁROLY

került vissza az anyaországához. Az 1929-ben megjelent Magyar Zsidó Lexikon adatai szerint ebben a városban vezetnek vissza a legrégebbre a zsidóság hitközségbe tömörülésének számai. Már 1600 táján alakult meg itt a zsidó közösség, amely különféle adófizetésekkel lépésről-lépésre szerezte meg hűveinek a polgári jogok legelemibb lehetőségeit. A zsidók lélekszáma itt 1200, az összlakosság 6—7 százaléka, rituális tekintetben az orthodoxia hívei. Az emancipáció és recepció kora óta ennek a városnak zsidósága sok közéleti és társadalmi kiválósággal gazdagította a magyarságot, így többek között innen származott el Fejér László, aki a Tisza-érában miniszterelnökségi államtitkár volt. Az itt lakó zsidó családok közül jutott egy-egy kiválóbb sarj a legkülönbözőbb foglalkozási ágaknak, a nagyiparnak, az orvostudománynak, a bölcsészetnek, a mintagazdálkodásnak, amint hogy 275-en vettek részt a nagykárolyi zsidók közül a világháborúban is s közülük 31-en hősi halált is haltak.

SZATMÁRNÉMETI

zsidósága részben az orthodoxiához, részben a statusquo hitágazathoz tartozik, de békés együttműködésben az ország egyik legnagyobb hitközségét teremtették meg itt néhány évtized alatt, amely a hitbuzgalmi, szociális és beteggondozó intézmények egész sorát tartja fenn. A hitközség tagjai közül többen létesítettek nagyobb gazdasági vállalatokat és ipari telepeket, általában rendkívüli elevevességgel kapcsolódtak be a város gazdasági és szellemi életének fellendítésébe. A hitközség anyakönyvi területéhez magában a városban és a környező 25 községben már 1929-ben huszezer lélekszám tartozott. A világháború alatt egyedül Szatmárról 31-en estek el. A magyar politikai életben, mint a Kossuth-eszmék egyik fel-

legvárban, azzal szerzett magának az itteni zsidóság is külön hírnevet, hogy Hieronymi miniszterrel szemben a zsidó vallásu Kelemen Samut segítette hozzá ahhoz, hogy függetlenségi programmal az 1905-ös parlamentben Szatmárt képviselhesse. Innen származott el különben a magyar lira egyik legnépszerűbb zsidó vallásu művelője: Szép Ernő is...

MÁRAMAROSSZIGET

mint az orthodoxia ősi fészke szerepel a magyar zsidóság köztudatában. Az itteni hitközség a Felvidék legnagyobb zsidó közössége, amely főleg arról nevezetes, hogy hagyományhűsége a legtovább őrizte meg az ősi jellegzetességeket. Tizenkétezer lélek tartozott 1929-ben ehhez a hitközséghez, tulnyomó részben kereskedők, iparosok, vállalkozók, de azért természetesen sok közöttük a tanító, hivatalnok s más, intellektuális pályákon mozgó zsidó. 1928 óta 25 szövszékessé szövedő nyújt alkalmat a városban olyan ipari kiképzésre, amely a világon bárhol elhelyezkedésre nyújt lehetőséget. A hitközség egyébként a változó uralom alatt is a hagyományhű zsidóság egyik legerősebb bástyája maradt.

NAGYVÁRAD,

a peceparti Párizs zsidósága, amelynek, mint magyar értéknek visszatéréséről dr. Dési Géza olyan megrázó cikkben emlékezett meg A Magyar Zsidók Lapja legutóbbi számában, az erdélyi zsidóság szempontjából évtizedek óta vezetőserepet visz, amelynek jelentősége különösen a román uralom alatt bontakozott ki a maga igazában. A neológ és orth. hitközségek tagjai, ha templomaikban más-más külsőségek közt hódoltak is a Mindenhatónak, abban egy pillanatra sem tértek el egymástól, hogy a magyarsághoz való tartozásukat minden alkalommal egységesen dokumentálják s fátylavívóként vegyenek részt a különböző harcokban, amelyek Erdélyben a magyarok autonómiájáért folytak. Ennek köszönhetik a nagyváradi zsidók, hogy a román diákság kilengései tesztelésében és anyagiakban annyi megpróbáltatást zúdítottak rájuk, ennek a vezetőserepnek folyományaként rongálták meg templomaikat, vitték el kezessereiket s izzó magyarsága miatt került például többször román börtönbe Weiszlovits szállodás, Hegedűs Nándor főszerkesztő, mint zsidó vallásu magyar képviselő, Nagyváradot képviselte hosszú ideig a román parlamentben s az a magyar szellem, amelynek a felejtethetetlen emlékü dr. Kecskeméti Lipót váradai főrabbi volt a zászlóhordozója, rányomta bélyegét kitörülhetetlenül az egész erdélyi zsidóság politikai magatartására. Bizonyosságul ennek — mint köztudomásu —, hazament meghalni szegény Emőd Tamás is, hogy szülőföldjének hantja alatt pihenjen meg örökre...

Nagyvárad, amely Kolozsvár versenytársaként már a boldog békeidőkben bőségesen termelte ki magából a zsidóság sorából is az országos híru magyar értékeket, a román égisz alatt is tökéletesen hű tudott maradni tradícióhoz s ebből a másvallásuakkal versenyezve vette ki a maga részét az ottani zsidóság, amely nemcsak lélek-

sáma, de politikai, gazdasági és társadalmi elhelyezkedésre is a legelső vonalban küzdött a magyarság hegemoniájáért. Ennek megfelelően az itteni hitközség a gazdasági, társadalmi és vallási élet minden területén gazdagon kivette részét az alkotásokból: intézményeinek egész sora tanuskodik arról, hogy lépést tartott a haladó korral, hatalmas költségvetéssel irányítja a körzetével együtt körülbelül 25.000-re tehető itteni zsidóság egész vallási és kulturális életét. Tagjai egyikének-másikának tudását, rátermettségét, agilitását a megszálló állam sem nélkülözhetette s magas pozíciókban volt kénytelen igénybe venni szolgálataikat.

SZILÁGYSOMLYÓ,

mint a Szilágyság főfészke, ugyancsak évszázadok óta települési helye a zsidóságnak. Hitközsége az orthodoxiához tartozik, nem nagy, mindössze 1700-as lélekszámmal, de intelligenciában és áldozatkészségben már a békeidőkben lépést tartott a nagyobb empóriumok zsidóságával. Izzó magyarságával már évtizedekkel ezelőtt fontos szerepet töltött be ebben a megyében, ahol a román elem a maga paraszti szaporaságával a legkorábban ostromolta meg az uralomért a városokat. A hitközség 5000 kötetes könyvtára és nagybecsü képtára bőven tanuskodik arról a magas kulturálisról, amellyel e város zsidósága itteni misszióját mindenkor felfogta.

(Itt, írás közben — bármennyire fegyelmezem is magamat — megrohannak a gyermekkori emlékek: magam előtt látom az ódon gimnázium épületét, ahol első diákéveim leperegtek, a történelmi emlékü várkertet, a kicsi, de művészi ízlésű zsidó templomot, ahol a zsidóság férfivá fogadott s a templom első padsorában boldog emlékü volt osztályfőnököm, a jóságos arcu minorita pap simogatta meg utána kipirult arcomat. És elsőhajtom a nótaszerzővel együtt: „Szép ifjúkorom, jöjj vissza egy szóra!”)

DÉS

ugyancsak megyei székhely s lakosainak egyharmada zsidó, akik szigorúan vallásos szellemükről nevezetesek. A chassidikus irányzat hívei s hitközségükben a rabbiság apáról fiúra száll évtizedek óta.

KOLOZSVÁR

ősi hitközségében tizennégyezerre rugott már 1927-ben a nyilvántartott tagok száma. Számos intézmény szól az itteni zsidóság áldozatkészségéről, szinmagyar érzését is a román megszállás alatt jelentékeny anyagi áldozatokkal támasztotta alá itt, a Magyar Párt székhelyén, ahol az autonomista mozgalom központja irányította a mozgalmat. Új Kelet címmel zsidó napilapot is tudott fenntartani, amely a vallási problémákon kívül bátor hangon, a meg nem alkuvás szellemében harcolt a magyarság autonóm jogaiért is. A város egyébként székhelye volt a román uralom alatt az országos jellegű zsidó szervezeteknek és intézményeknek. A hírhedt kolozsvári templomrombolás emlékei még ma is kísértenek.

NAGYSZALONTA

nem tartozik a népes hitközségek közé, de tagjai ritka áldozatkészséggel tartanak fenn kulturális és filantropikus intézményeket. Temploma arról nevezetes, hogy alapkövét Arany János veje, néhai Széll Kálmán ref. esperes rakta le. Jelenleg egyébként az erdély-bánát-körösvölgyi egyházkerület kongresszusi központja.

MAROSVÁSÁRHELY

zsidó hitközsége a szabadságharc után alakult meg s ma már 3000 lélekszám felett gyakorolja az irányítást. Temploma egyike Erdély legnagyobb és legszebb zsidó templomainak. A hitközségi tagok évtizedek óta nagy szerepet játszanak a város kulturális és társadalmi életében s vezetőserepet visznek az ipari és kereskedelmi élet területén.

BÁNFFYHUNYAD

hitközsége, mint a környező falvak anyakönyvi központja, 1050 lélekszámmal rendelkezik s most igen kis költségvetéssel dolgozik, de ennek jelentékeny hányadát szociális és filantropikus célokra fordítja.

★

Íme: vázlatos bemutatása azoknak a nagyobb zsidó hitközségeknek, amik a visszacsatolással ugyancsak visszatértek, hogy, akarva, nem akarva, megosszák az anyaország zsidóságával azokat a terheket és gondokat, amelyek az utolsó években reánk szakadtak. A zsidóság gyarapodásával jelentékeny mértékben gyarapodott az erkölcsi tőke is, amelyet ezek a visszacsatolt zsidó közösségek, mint magyarságuknak két évtized megpróbáltatásai alatt is hű zászlóhordozói hoztak vissza magukkal, hogy újra és újra hirdessék: a zsidó vallásu magyarok sorsa is elválaszthatatlanul összeforrt a röggel, amely — „ápol és eltakar”...

Barabás Ernő

Fischer Vacuum clánkemencéi
Vilmos császár-ut 56
Telefon: 112—449

FREGOLAN
FÜRDŐKÁDPASZTA:
MAGYI AKARITASHOZ

Kiválóan ismert polgári és elemi iskolával kapcsolatos

FIUINTERNÁTUS VÁCON

Talmudtóra, idegen nyelvek, ipari gyakorlati műhelyoktatás (fémek, könyvkötészet, kerámia). Évi ellátási díj 800.— P. Prospektust küld a Váci Orth. Izr. Hitközség Hersch alapítványi internátusa

Rongyaiból szőnyegel
készít EHRENFELDNE, VI., Izabella u. 67. sz.
Telefon: 311—408. Legpraktikusabb ajándék

Margitta M.

50%-os hadirokkant, kőfaragó-sírkőraktára X. ker., Kozma-utca 7. Ujtemetőnél. A Hősök temetőjével szemben. Tel.: 348—762. Szombat és ünnepnap zárva.

ORTH. KÖSER KONYHA

Budapest, VII., Garay-tér 17. Tel.: 145—077
A régi hírhű bévizfürdői MANDEL vendéglős vezetésével. Iszletes és változatos ebédek, délutáni áron házhoz szállít.

ESŐ-, BŐR-,

ballon- és lodenkabátok, sportmellények
legelőszobban **Márton és Szász**
V., Bálvány-utca 3.

OMZSA-gondok...

Napról-napra egyre nőnek az OMZSA gondjai. Mindenki tudja, mindenki látja, mindenki érzi, hogyan szaporodnak a magyar zsidó segítés feladatai és hogyan szaporodnak az ezek megoldására törekvő gondok is. Hiába minden jóakarat, hiába minden igyekezet és hiába minden segiteniakarás, ha ezeknek eszköze: a megfelelő pénzösszeg nem áll rendelkezésre. Az OMZSA látja a bajokat, látja a súlyos feladatokat és az OMZSA segíteni akar mindenkin, aki bajában hozzáfordul. Éppen ezért, az OMZSA is kénytelen oda fordulni minden magyar zsidóhoz, akinek arra a legparányibb lehetősége is van: Segítsen az OMZSA-nak! Legyen segítő-társa a bajok orvoslásában, legyen segítő-társa sokezer embertársának fizikai fel-emelésében! Ha valaha, akkor ma százszorosan áll a mondás: kétszer segít, aki gyorsan segít! A súlyos feladatok megoldása sürgős, nagyon sürgős: Siessen mindenki ezért a maga pénzbeli támogatásával. Adjon az is, aki már adott, de adjon adjon azonnal és haladéktalanul az, aki még nem adott! Ezt várja az OMZSA!

Adományok küldhetők: Országos Magyar Zsidó Segítő Akció (OMZSA)
Budapest, Bethlen-tér 2., vagy
Angol-Magyar Bank 1187. számú csekkszámlájára;
Magyar Általános Hitelbank 200. számú csekkszámlájára;
Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank 20681. számú csekkszámlájára;
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 28450. számú csekkszámlájára.
A csekklapon feltüntetendő, hogy a befizetés az OMZSA-nak szól.

Megjelenik az OMZSA-naptár

Megírta a Magyar Zsidók Lapja, hogy a legközelebbi napokban megjelenik az OMZSA-naptár. Azt hisszük, hogy jó szolgálatot teszünk, ha a naptár céljait és az OMZSA-akcióban való szerepét ismertetjük azzal, ha az alábbiakban leközelítjük a naptár elé írt előszót:

Előszó.

Az új zsinagógai év küszöbén elfogódott szívvel állunk az idő láthatatlan határmezsgyéjén.

Tekintetünk a jövőtől kényszerű és félve kérjük: mit hoz a holnap? Keressük, kutatjuk a jövő homályos, rejtélyes arcát, a megnyugtató jeleket, a feszültséget feloldó feleletet. De a titokzatos holnap nyugtalanító rejtélye mégsem lankasztja el a zsidó életakaratot. Mert ahogy fokozódik körülöttünk a bizonytalanság, úgy izmosodik bennünk a bizonyosság érzése, hogy semmit sem veszíthetünk el, ha önmagunkat találjuk meg.

Ennek a belső keresésnek lelket átalakító munkáját indította meg az OMZSA. Ráirányította a figyelmünket egyéni sorsunk, végzetünk értékelésén keresztül a közösségre és megmutatta a helyünket a magyar zsidóság nagy, szenvedő családjában. Ráébresztett bennünket arra, hogy a hatalmassá duzzadt szociális feladat miképpen teheti óriássá a porszemnyi embert, hogy a jóság és az áldozat miképpen emeli a halandót önmaga fölé.

Az összefogás és az összetartás erkölcsi kötelességparancsának szüntelen hangoztatása által az OMZSA-ban a magyar zsidóság eddig ismeretlen és soha nem látott szociá-

lis mozgalmá született meg. E mozgalom méretét a mérhetetlen gond, lendületét a nyomor feszítő ereje határozta meg. És így megnőve a zsidó feladatok által, áll a vártán az Országos Magyar Zsidó Segítő Akció, mint a magyar zsidóság testet öltött lelkiismerete.

Ennek a lelkiismeretnek betűkbe, szavakba, gondolatokba foglalt egyik megnyilatkozása: ez a naptár. Újév napjától az esztendő végéig forgassuk mindannyian ezt a kis kötetet. Mindennap figyelmeztessen kötelességeinkre és intsen feladatainkra. De a hétköznap és az ünnep vallási előírásai mellett szüntelenül figyelmeztessen és intsen arra a szent csodára is, hogy az áldozatos jóság ünneppé varázsolhatja a legszomorubb hétköznapot is.

Budapesten, 1940 (5700) szeptember (elul) havában.

Az OMZSA gondolatának szentelt Izraelita Családi Naptár szerkesztői:

DR. KOHN ZOLTÁN DR. RIBÁRY GÉZA
a pesti izr. hitközség a pesti izr. hitközség
felügyelője elnökhelyettese

Az orthodox hitközség hálaadó istentisztelete. Erdély egy részének az anyaországhoz való visszacsatolása alkalmából a budapesti aut. orth. izr. hitközség ünnepélyesen feldiszipelt Kazinczy-utcai templomában hálaadó istentiszteletet tartott szombaton délelőtt negyed 12 órakor, amelyen Kahan Frankl Samu vezetésével megjelentek az előjáróság, képviselőtestület és orth. intézmények összes vezetői. A liturgiái rész után Staif Jonáthán rabbi a nyitott frigszekrény előtt mondott hálaadó imát. Az ünnepség a Himnusz elénkésével ért véget.

PESTI IZR. HITKÖZSÉG

Templomülések kiadása

A Pesti Izr. Hitközség előjárósága közli, hogy az ezidei főünnepekre a hitközségi templomok és imahelyiségek üléseinek bérbeadása

ez évi szeptember 15-én

veszi kezdetét.

A múlt évi bérlek szeptember 20-án délután 2 óráig gyakorolhatják elővételi jogukat, a szabad bérbeadás pedig szeptember 22-én kezdődik.

A Dohány-utcai, a Páva-utcai és Rumbach Sebestyén- (volt Rombach) utcai templomi magánülések már szeptember 8-tól kezdve adatnak ki VII., Sip-utca 12. II. emelet 33. szám alatt vasárnap délelőtt 8-2-ig és délután 4-8 óráig, a többi napokon csak délután 4-8 óráig, pénteken pedig csak délelőtt 8-2 óráig.

Figyelmeztetjük a t. érdekelteket, hogy a Páva-utcai templomi magánülések belépőjegyei szeptember hó 15-től kezdve csak a Páva-utcai templom épületében, az alatti időpontban vehetők át:

A magánülésekre jogosítottakat nyomatékosan figyelmeztetjük, hogy belépőjegyeiket szeptember 13-ának délután 2 óráig okvetlen vegyék át, mert azontúl — bérlek jelenikzése esetén bérbeadjuk.

Templomülések bérlethetők lesznek:

- a Dohány-utcai,
- a Rumbach Sebestyén-utcai,
- a Székesházi Vigadó,
- a Fővárosi Szegénygyermekért Egyesület (Akácfa-utca 32),

az Eötvös-utca 31. szám alatti,
- a Wesselényi-utca 7. sz. alatti (Goldmark-terem),
- a Wesselényi-utca 44. III. em. (a fiúiskola) és
- a Wesselényi-utca 44. földszinti (tornaterem) templomok, illetve imahelyiségek VII., Sip-utca 12. II. 33. alatt;

az Aréna-utcai,
- a Bethlen-téri,
- a Csáky-utcai,
- a Nagytúrócsanak-utcai,
- a Páva-utcai és
- a Zuglói templomok, illetve imahelyiségek pedig az illető templom épületében,

A Hollán-utca 21/b alatti imahelyiségek ülései a Csáky-utcai templom épületében adatnak bérbe.

A bérbeadó pénztárak a következő napokon és időben lesznek nyitva:

Szeptember 15-én, 22-én, 29-én, 30-án és október 1-én délelőtt 8-2-ig és délután 4-8-ig.

Szeptember 16-19., valamint szeptember 23-26-ig csak délután 4-8-ig.

Szeptember 20-án és 27-én csak délelőtt 8-2-ig.

Október 2-án pedig délelőtt 8-tól délután 5-ig.

Az Aréna-utcai, Dohány-utcai, Páva-utcai és Rumbach Sebestyén-utcai templomokban, ahol a tolongás elkerülendő, állóhelyek egyáltalán nem adatnak ki, minden imaszék jogosított vagy bérlek hozzátartozója számára a már kiváltott ülésekre, a jegy felmutatása ellenében egy-egy pótló jegy lesz, amely pedig már szeptember 15-től kezdve váltható át, az ára az ülések elhelyezése szerint a Dohány-utcai templomban 10, 8 pengő, az Aréna-utcai és Páva-utcai templomokban 5, 4, 3 pengő, a Rumbach Sebestyén-utcai-ban 8, 6 pengő.

Pótlójeggyel csakis a padban, kizárólag azon az imaszéken lehet tartózkodni, amelyre megváltatott, mert a padok között, vagy a falak mellett állani tilos.

Az állóhelyek számát — rendőrhatalósági intézkedés folytán — erősen korlátoznunk kell, emiatt például a Bethlen-téri és Csáky-utcai templomban csak az állóhelyek bérlek kaphatnak hozzátartozóik számára egy-egy belépőjegyet.

Központi jegykezelő irodánk (VII., Sip-utca 12. II. emelet 33.) a nagyközönségnek, a bérbeadó pénztárak számára megállapított hivatalos órák alatt, már szeptember 8-tól állandóan rendelkezésre áll és akár telefoni (141-919), akár írásbeli felhívásra közli az ülések árát, magát a jegyet pedig postán utánvétellel, akár kézbesítéssel is elküldi, sőt új bérlek igényeit is már a szabad bérbeadás előtt is, a lehetőséghez képest kielégíti, illetve régi és új bérletre előjegyzéseket elfogad.

A hitközség előjárósága óva inti a hiteket, attól, hogy a magánvállalkozók által, akár kibérelt helyiségekben, akár lakásokban létesített imaházakban üléseket béreljenek, minthogy imahelyiségek be-rendezésére az előjáróság egyáltalán senkinek sem ad engedélyt, mivel a templomok és imahelyiségek férőhelyeinek gyarapítása a pótimaházakat teljesen feleslegessé teszi és az ilyenek működése hatóságilag tilos.

Figyelmeztetjük még t. hiteleinket arra is, hogy megfelelő számban, minden igénynek megfelelő ülések kaphatók, tekintettel pedig arra, hogy az ülések bérletdíja mai viszonyoknak megfelelően igen mérsékelt, senkinek semmi körülmények között kedvezmény nem adható.

Végül szíves tájékozással szolgáljon, hogy a templomok és imaházakba nem lehet be semmilyen jegy nélkül, még a Jom Kippuri mazkir istentisztelet tartására sem.

Budapest, 1940 szeptember 3-án.

A Pesti Izr. Hitközség Előjárósága.

Raktáron levő

SIREMLÉKEK

mélyen leszállított áron!
Lówy-nél II. Fő-u. 79. T. 351-581

Cafe Bagatelle

Károly király ut 21. sz.

Külföldi napi és képeslapok

HYMEN

Holländer Lili Husztról e hónap 8-án, vasárnap tartotta esküvőjét Weisz László kisvárdai fakeskeskedővel Nagyszöllősen. (Minden külön értesítés helyett.)

Weisz Margitka (Paks) és Ungár József tanító (Onod) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Stern Editkét (Budapest) eljegyezte S. Izidor (Budapest). Minden külön értesítés helyett.

Palugyai Viktor szücs (IV., Bécsi-utca 5.) kölcsön is ad hermelin-belépőt, keppet, bundát csekély díjért.

HALÁLOZÁS

Sulyos gyász érte Schwartz Ernőt, az orosházi izr. hitközség másodkántorát. Felesége, született Grossman Irén 1940 augusztus hónap 26-án hosszú szenvedés után elhunyt. Temetése aug. 28-án nagy részvétel mellett ment végbe. Gyászolják szerető férje, gyermekei, unokája és kiterjedt rokonsága. Nyugodjon békével.

Művészi síremlék EICHBAUM MOR-nál, V., Rudolf-tér 3. szám. (Margit-hidnál.) — Telefon: 124—674.

Kiadó tulajdonos:

A Magyarországi Izraeliták Országos Irodája

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROOZ REZSŐ

Nyomatott a nyomdászat 500. évében a Globus Nyomdai Műintézet R. T. körforgógépein, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Felelős vezető: Erdélyi György.

Különleges kétszersült,

karlsbadi módra készült, orth. köser tejcs, zsíros ételkehez egyaránt élvezhető. Vidékre postacsomagban is küld: Engländer sütőüzem, Budapest, VIII., Karpfenstein-u. 1. Tel.: 330-924. 3051

Halkó 222-223
Halkó nemek címező
KÖRUT 16

Készítők: Preisz szűcsné!
Készítések, javítások
Huszár-utca 10. Telefon: 349—982

LENGYEL RÁDIÓ
TERÉZ-KÖRUT 38
TELEFON: 116—739
Rádiók, SINGER VARRÓGÉPEK
RÉSZLETRE, CSERÉK

Művészi SIREMLÉKEK
nagy választékban, olcsón. Boros József, azelőtt: Bóros és Kohn, Dob-utca 2. Károly-körut 5. sarokházban.

A Magyar Cionista Szövetség az őszi nagyünnepek alkalmából ebben az évben is megrendezi

ISTENTISZTELETEIT
a Szövetség Herzl- és Nordau-termében. Jegyárutás szeptember 15-től. Mindennemű felvilágosítással a Szövetség titkársága szolgál. (Andrássy-ut 67. I. Telefon: 221-602.) Irodai órák: 8—1 és 1/4—1/2, pénteken 8—3 és vasárnap 8—1 óráig.

SIRKÖVEK telefon: 134-993
PFEIFER és HESZKY kőfaragók,
Budapest, Károly-körut 3/c. Dob-u. sarok.

— A Zsidó Múzeum Egyesület közgyűlése. Az Országos Magyar Zsidó Múzeum Tudományos és Művészeti Egyesület közgyűlését szeptember 16-án, hétfőn délután 6 órakor tartja a múzeum helyiségében (Dohány-utca és Wesselényi-utca sarok).

— Nyilatkozat. Felhívták figyelmemet arra, hogy egy „Zsidó Fohász” c. füzetben nevémmel egy cikk jelent meg Bergsonról. Megállapítom, hogy ezt a cikket, amely előbb már másutt látott napvilágot, a kiadó tudtom és beleegyezésem nélkül tette közzé. Dr. Szemere Samu.

— A fiúarvaházi templom üléseinek bérbeadása. A Pesti Izr. Hitközség Alapítványi Fiúarvaháza Vilma királynő-ut 25. számú templomába a templomülések bérbeadása vasárnap, szeptember 15-én veszi kezdetét. A bérbeadás a fiúarvaházban történik, naponta 9—1 óráig. A múlt évi bérlők szeptember 22-ig gyakorolhatják előjogukat. Érdeklődés és előjegyzés a fiúarvaház titkári hivatalában (VII., Vilma királynő-ut 25. Telefon: 221-207).

NAPTÁR

Szeptember 13. — 5700. elul 10. péntek. Szombat kezdete 5 óra 40 p.-kor, távoztása másnap este 6 óra 40 p.-kor. Hetiszakasz: *Ki técc* (Mózes V. kv. 21. fej. 10. m. — 25. fej.) *Hilfóra*: (Jesája 54. fej. 1—10. m.) *Ránni akard...* D. után a Második Perek olvasandó. — Szept. 19. — elul 16.

Izr. Leányinternátus

Kurtág Piroska okl. középiskolai tanár vezetésével IV., Veres Pálné-utca 14. Telefon: 181-099. Bentlakás, félbentlakás is, korrepetálás, nyelvek, zene! Kiváncra prospektus!

A PRÓ HIRDETÉSEK

Hirdetési árak: 10 szóig 2 pengő, azontul minden szó 20 fillér.

HAZASSÁG

HARMINC ÉVEN FELÜL, dolgozó férfi élettársa lenne vidéki zsidó lány, kettőzerrel. „Élet- és sors-társ” jelígre a kiadóba.

ÖREG, NYUGDIJAS ORVOS fővárosból vagy vidékről nőülne hozománnyal. Jelíge: „Békesség” a kiadóba. 19

BENŐSÜLHET özvegyasszonyhoz, aki hozománnyal, megélhetéssel, lakással rendelkezik. Lehet munkanélküli is. „Megértő lélek” jelígre a kiadóba. 18

ALLAST KERES

KIFOGÁSTALANUL dolgozni tudó, jól főző, intelligens, ötvenes zsidó házvezetőnő magányoshoz ajánlkozik. Király-u. 27. II. 24. 7

VIDÉKI zsidó lány magányos háztartását vezetné. „Lehetőleg vidéken” jelígre a kiadóba. 16

HÁROM idegen nyelvet beszélő, zongorázni tudó, középkorú nő, kimondottan urihelyen elhelyezkedne. Kitűnően főző, gyermeket nevel. Kis családnál, vidékre is. Gerlőczy-utca 7. I. 2.

ORVOSNŐ keres felügyelőnő, ápolónő, társalkodónő állást lakás és ellátás ellenében, rendes úri helyen, esetleg gyermekekhez. Dr. Károlyi Irén orvosnő, VI., Szondy-u. negyvennégy/b. III. 1. 1893

GYERMEKSZERETŐ középkorú nő, perfekt német, gyermekekhez ajánlkozik. Fröhuf Frida, VII., Dohány-utca 92. III. 20.

PARÓKÁK

speciális hajpótlékok, tartós hullám hajfestés
Szakszerűen **VISONÉNÁL**
Most: **Károly király-ut 25**
Király-u. sarok. Uj ház telemelet
Telefon: 330—693.

ALLAST KAPHAT

FÜSZERESSEGÉDET, 17—18 évest, azonnal belépésre felveszek. Szombaton zárva. Ajánlatok „Fűszeresegéd” jelígre a kiadóba. 17

KERESEK 4 éves kisfiat mellé azonnalra értelmes 13—15 éves kisfiát. Dr. Jakab Ernő orvos, Tiszafüred. 1533

LAKÁS ÉS ELLÁTÁS

RENDES családnál otthoni találhat nyugdíjas ur Rákoshelyen. „Saját villa” jelígre. 15

— Az Ararat-évkönyv pályázata. A Pesti Izr. Nőegylet leányarvaházának *Ararat-évkönyve* az idén immár harmadik évfolyamában jelenik meg. Az évkönyv szerkesztősége pályázatot hirdet egy tanulmányra, amely a magyar zsidóság legsürgősebb feladatait és teendőit foglalja össze. A cikk maximális terjedelme 250 gépirásos sor. A beküldés határideje szeptember 30. A legjobb tanulmányt a szerkesztőség 200 pengővel jutalmazza és az idei évkönyvben közlést; esetleg közli a többi cikket is, amely a mértéket megüti. A kéziratok a Pesti Izr. Nőegylet titkári irodájába (VI., Dessewffy-utca 41.) küldendők.

— **Óvás.** Illetéktelen egyének, hamis hitközségi nyugták és helyegző felhasználásával, a hiszékeny közönség körében különféle nem létező akciók javára adományokat gyűjtenek. Tekintettel arra, hogy adományok gyűjtésére mi senkinél sem adtunk megbízást, a nevünkben jelentkező adománygyűjtők nyilvánvalóan egy szélhámos társaság tagjai. Felkérünk ezért mindenkit, hogy ezeket minden esetben feltétlenül a hatóság kezére juttatni sziveskedjenek. A budapesti aut. orth. izr. hitközség eljárásága.

— **Szombathely új hitoktató rabbija.** A szombathelyi kongr. izr. hitközség Hirschler Árpád dr. okt. rabbit egyhangulag hitoktató-rabbijává választotta. Az új hitoktató-rabbit, aki szept. 1-én kezdte meg működését, e hónap 8-án ünnepélyes keretek között iktatták be állásába.

— **Olcsóbbá teheti mosását, fehérebbé a ruhát, kifőzés nélkül az ártalmatlan Hypofehértővel.**

IDŐSEBB urinőt, vagy urat teljes ellátással havi 100—120 pengő díjazásért elvállalna ur család. Budapest, VI., Nagymező-u. 8. I. 9. 22

RABBISZEMINARISTA fiam mellé lakótársat vállalkozó ellátásra. „Anyahelyettes” jelígre a kiadóhivatalba.

SVÁBHEGYEN, Noémi-penzióban elsőrendű orth. ellátás. Ünnepekre előjegyzések, templommal együtt, Folyóvízen szobák. Felhő-u. 11. Telefon: 365—329.

DIÁKOT teljes ellátással elvállal, gimnáziumhoz közel, zongora, telefon. Dr. Kemény, Thököly-ut harmincöt. 1107

TANÍTÁS

ELFOGLALT szülők gyermekeinek délutáni felügyeletét és korrepetálását fiatal érettségizett urileány méltányosan vállalja. „Pedagógus család és ur környezet” jelígre a kiadóba. 23

ROTHFELD GÁBOR okl. hegedűtanár, az OMIKE koncertmestere, növendékeket vállal. Aggteleki-utca 11. Telefon: 149-541.

VEGYES

MOSÓNÓ, szombattartó, főbérték lakásán elvállal kilós ruha mosását, vasalva, keményítve, háztól-házig szállítva. Starkné, Dob-u. harmincegy, földszint 7. 21